

Da, burna leta je preživelo Jajce. Videlo je med svojim ozidjem Turke, Madžare, Benečane; hrvaški, ogrski, bosenski kralji in vojvode so si lastili mesto, dokler ni prišlo končno v roke avstrijske armade.

Če pa hočeš videti še krasoto okolice, dragi prijatelj, tedaj pojdi z menoj k Jezeru! Pravzaprav sta dve jezери, eno niže ležeče in manjše, drugo više in večje, skoz obe pa se pretaka rib in rakov bogata Pliva. Konec jezera pa je tipično turško selo Jezero, domovina odličnih, imovitih moslimov. Dve uri hoda imaš do skrajnega konca; tam pa se v lični leseni gostilnici lahko okrepčaš z okusnimi postrvmi ali pikantnimi raki, zaliješ pa si pojedino s pristno hercegovsko „žilavko“ ali „blatino“. Nazaj grede pa obiščeš bojišče, kjer je padlo v krvavem spopadu dokaj naših fantov. Skromen kamen med dvema hrastoma priča, kje je nekdam tekla slovenska kri.

Končno se moram posloviti od Jajca. Že čaka na postaji vlak, da me odpelje proti Sarajevu. Skoro inako se mi je storilo, ko sem stopal zadnjikrat skoz starinska mestna vrata, ko mi je za slovo kimal sivi kafedžija in ko sem se še enkrat ozrl na citadelo in na benečanski Lukov stolp in na tajnostno Medved-kulo.

Po železnem mostu prek Plive je zdrčal vlak v jutranji meglici skoz preseko v dolino in Jajce mi je izginilo izpred oči. A nikdar mi ne bo iz spomina!

Vojeslav Molè:

Davnina.

Kedar skrivnostna zliva v vrte se tišina
in poln škrlatnih sanj za lesi gasne dan,
kot bela žena skoz molčanje gre davnina,
kot v snu v somrak spomine seje njena dlan.

In klijejo iz tal spominov rože blede,
ovijajo se belih marmornih stebrov;
med rožami dve senci sanjata besede
opojne, tihe kot večerni šum vrhov.

In klije, klije iz somraka vsa davnina,
vs a bela kakor ljubice blesteča dlan. —
V vrtovih tajnostna razgrinja se tišina,
za lesi je v škrlatnem snu ugasnil dan.

*Priznati sen
"Kedaj" čas
sveta pama*